

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 198/08-7

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Senke Klarić-Baranović, kao predsjednice vijeća, te mr. sc. Marijana Svedrovića, mr. sc. Branka Brkića, mr. sc. Marina Mrčele i Hajrije Novoselec, kao članova vijeća i sudske savjetnice Martine Slunjski, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. V. D. i dr., zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i opt. V. D., podnesenim protiv presude Županijskog suda u Osijeku od 29. studenog 2007. godine, broj: K-48/06, u sjednici održanoj dana 4. veljače 2009. godine, u prisutnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Milorada Cuculića,

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se žalbe opt. V. D. i državnog odvjetnika kao neosnovane, te se potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Pobijanom presudom opt. V. D. proglašen je krivim zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, činjenično i pravno opisanog u izreci pobijane presude, pa je opt. V. D., na temelju istog zakonskog propisa, a uz primjenu odredbi iz čl. 38. i čl. 39. st. 1. toč. 1. OKZRH, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i šest mjeseci.

Po čl. 122. st. 4. u vezi čl. 119. st. 1. i 2. toč. 1-6. ZKP, opt. V. D. u cijelosti je oslobođen obveze plaćanja troškova kaznenog postupka.

Istom presudom, po čl. 354. toč. 3. ZKP, opt. Z. K., oslobođen je od optužbe da bi počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH, činjenično i pravno opisanog u izreci pobijane presude.

Po čl. 123. st. 1. ZKP, troškovi kaznenog postupka iz čl. 119. st. 1. i 2. toč. 1-6. ZKP, u odnosu na oslobođajući dio prvostupanjske presude, pali su na teret proračunskih sredstava.

Protiv te presude žalbe su podnijeli: opt. V. D., po branitelju T. F., odvjetniku iz O., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede kaznenog zakona i odluke o kazni, s prijedlogom da Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, pobijanu presudu preinači na način da opt. V. D. oslobodi od optužbe; državni odvjetnik, zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, u odnosu na oslobađajući dio pobijane presude, te zbog odluke o kazni, u odnosu na osuđujući dio pobijane presude, s prijedlogom da Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, pobijanu presudu u oslobađajućem dijelu ukine i u tom dijelu predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, a u odnosu na osuđujući dio pobijane presude, istu preinači u odluci o kazni, na način da opt. V. D. osudi na kaznu zatvora u duljem vremenskom trajanju.

Odgovor na žalbu državnog odvjetnika podnio je opt. Z. K., po branitelju mr. sc. D. M., odvjetniku iz O., s prijedlogom da Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, žalbu državnog odvjetnika odbije kao neosnovanu i potvrdi oslobađajući dio pobijane presude.

Po čl. 373. st. 1. ZKP, predmet je proslijeđen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske na dužno razgledanje, koje je u svom pismenom očitovanju (broj: KŽ-DO-534/08 od 25. ožujka 2008. godine) predložilo da se žalba opt. V. D. odbije kao neosnovana, a da se žalba državnog odvjetnika prihvati i predmet riješi u skladu s prijedlogom iz žalbe državnog odvjetnika.

O sjednici vijeća, po čl. 374. st. 1. ZKP, uredno je izviješten branitelj opt. Z. K., mr. sc. D. M., odvjetnik iz O., koji na sjednicu vijeća nije pristupio, već je prije sjednice vijeća pismeno obavijestio sud a neće pristupiti na sjednicu vijeća, tako da je sjednica vijeća održana u njegovoj odsutnosti (čl. 374. st. 4. ZKP), a sjednici vijeća prisustvovao je zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Milorad Cuculić.

Žalbe nisu osnovane.

Na žalbu opt. V. D.

Prije svega, nije u pravu žalitelj kada u žalbi ističe da je prvostupanjski sud ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP – jer da je izreka presude nerazumljiva, a osim toga, da presuda nema razloga o odlučnim činjenicama.

Prema žalitelju, izreka pobijane presude je nerazumljiva jer pored opisa kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, izreka sadrži i tzv. „uvodnu preambulu“ (u prvom dijelu izreke pobijane presude) koja po svojem sadržaju „spada u kaznena djela oružane pobune, za koje kazneno djelo nije moguće voditi kazneni postupak, zbog primjene Zakona o općem oprost“.

Takav prigovor žalitelja nije prihvatljiv, jer ono što žalitelj tretira kao „uvodnu

preambulu“ za drugo kazneno djelo (kazneno djelo oružane pobune) predstavlja samo poblži opis mjesta, vremena i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH – i tu nikakve nerazumljivosti nema, pogotovo ne u smislu ostvarenja bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP, jer takav nedostatak postoji kada je izreka presude sastavljena tako nerazumljivo da se iz njezine izreke ne može pouzdano shvatiti i zaključiti na što se ona zapravo odnosi, što je njome odlučeno – a to u konkretnom slučaju nije ostvareno.

Isto tako, navodi žalitelj o tome da je prvostupanjski sud ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP – jer da presuda uopće nema razloga o odlučnim činjenicama, tj. da se u izreci presude ne navodi niti jedna pojedinačna radnja koju bi izvršio opt. V. D. a koja bi bila protivna odredaba čl. 49. st. 1. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine i čl. 17. st. 1. Dopunskog Protokola uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.), nije prihvatljiva, jer iz izreke pobijane presude nedvojbeno proizlazi da je opt. V. D. zajedno sa izrijekom navedenim pripadnicima srpskih paravojnih snaga nasilno istjerivao iz svojih kuća građane nesrpske narodnosti, a na neokupirani dio Republike Hrvatske – a time je prvostupanjski sud naveo razloge o odlučnim činjenicama kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, i ni na koji način nije ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka na koju ukazuje žalitelj u žalbi.

Naravno, druga je stvar što žalitelj smatra da opt. V. D. nije sudjelovao u takvim aktivnostima, i da se odredbe međunarodnog prava navedene u izreci pobijane presude uopće ne mogu primijeniti na konkretni slučaj, no takvi prigovori žalitelja, odnose se na isticanje pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede kaznenog zakona, a ne na ostvarenje bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP, kako to u žalbi pogrešno ističe žalitelj.

Isto tako, nije u pravu žalitelj kada u žalbi tvrdi da je prvostupanjski sud pogrešno utvrdio činjenično stanje.

Prema žalitelju, prvostupanjski sud je pogrešno utvrdio činjenično stanje jer je iz izvedenih dokaza pogrešno zaključio da se radni odnos opt. V. D. (u MUP-u K. u tzv. Republici Srpskoj Krajini) može izjednačiti s njegovim angažmanom u „srpskim paravojnim formacijama“, pogrešno je zaključio da je opt. V. D. „ispoljavao bilo kakvu aktivnost prilikom raseljavanja nesrpskog civilnog stanovništva s okupiranog područja na područje neokupiranog dijela Republike Hrvatske“, a pogrešno je utvrdio i subjektivni odnos opt. V. D. prema ostvarenom kaznenom djelu, tj. da je opt. V. D. bio svjestan svog aktivnog sudjelovanja u prisilnom iseljavanju civilnog stanovništva nesrpske narodnosti, i da je to htio, umjesto da je zaključio da je opt. V. D. „u svojstvu zaposlenika stanice milicije D. osiguravao autobus i vozača autobusa (opt. Z. K.)“. Tvrdnje o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju nisu prihvatljive za Vrhovni sud Republike Hrvatske. Prije svega, kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH može počinuti bilo tko. Za ovo kazneno djelo nije potrebno „posebno svojstvo“. Ne radi se o delictum proprium i zato utvrđenje prvostupanjskog suda o tome da li je opt. V. D. „samo“ zaposlenik u stanici milicije D. ili

je on istovremeno i pripadnik paravojne formacije, jeste važna činjenica, ali ne i odlučna za ostvarenje bića kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Isto tako, navodi žalitelja o „pasivnoj ulozi“ opt. V. D. i o sadržaju njegove uloge u nasilnom istjerivanju građana nesrpske narodnosti (opt. V. D. tu ulogu objašnjava kao „čuvanje“ autobusa i vozača autobusa prilikom odvoženja građana nesrpske narodnosti do neokupiranog dijela Republike Hrvatske), nisu prihvatljivi, jer iz izvedenih dokaza u ovom kaznenom postupku nedvojbeno proizlazi da je opt. V. D. u uniformi milicije MUP-a tzv. Republike Srpske Krajine i naoružan oružjem, zajedno sa M. L. i sa dvojicom „arkanovaca“ (prema obrani samog opt. V. D.) bio prisutan nasilnom istjerivanju iz kuća građana nesrpske narodnosti. Dapače, pojedini svjedoci (P. D., A. D., S. D....) doživljavali su opt. V. D. kao „ključnu osobu“ u njihovom „tjeranju iz obiteljske kuće“, a svjedok A. Z. izričito je iskazao da ga je iz njegove kuće, pored ostalih „tjerao i opt. V. D.“.

Takva uloga opt. V. D. daleko je od „pasivnog“ sudjelovanja u radnji izvršenja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, kako to u žalbi sugerira žalitelj.

Isto tako, navodi žalitelja o odsutnosti izravne namjere da opt. V. D. počini konkretno kazneno djelo, nisu prihvatljivi, jer kod kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH počinitelj kaznenog djela može djelovati kao naredbodavac, ali i kao osoba koja neposredno izvršava kazneno djelo. Radi se o odvojenim samostalnim počiniteljima kaznenog djela. Opt. V. D. neposredni je počinitelj kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i kao takav bio je svjestan svih okolnosti bića kaznenog djela koje ostvaruje, bio je svjestan samog neprava. Da je opt. V. D. postupao u izravnoj namjeri prvostupanjski sud je dao valjane razloge u obrazloženju pobijane presude (str. 8., odl. 3. i 4.) koje prihvaća i Vrhovni sud Republike Hrvatske, te na iste razloge upućuje žalitelja.

Isto tako, ukazivanje žalitelja da je prvostupanjski sud povrijedio kazneni zakon na štetu opt. V. D., jer u izreci pobijane presude je utvrdio da je opt. V. D. kršio odredbe međunarodnog prava (čl. 49. st. 1. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine i čl. 17. st. 1. Dopunskog Protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II)), iako se te odredbe, prema žalitelju, nisu mogle odnositi i primjenjivati na konkretni slučaj. Prema žalitelju, navedeni blanketni propisi, odnose se na međunarodne (a ne nemeđunarodne) sukobe, a osim toga, čl. 49. st. 1. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine izričito propisuje da je prinudno premještanje kao i deportiranje osoba s okupiranog područja zabranjeno samo ako se takve osobe premještaju ili deportiraju na okupirano ili neokupirano područje druge države – a to u konkretnom slučaju, prema žalitelju, nije slučaj, jer je opt. V. D. sudjelovao u raseljavanju osoba s privremeno okupiranog područja na neokupirano područje iste države, tj. Republike Hrvatske.

U pravu je žalitelj kada u žalbi ističe da zakonski opis kaznenog djela traži kršenje pravila međunarodnog prava, kao sastavnice biće kaznenog djela. No, treba ukazati i na sljedeće: riječ je o pravilima sadržanim u međunarodnim ugovorima te načelima i

pravilima međunarodnog prava koja su općepriznata i koja se primjenjuju u oružanom sukobu. Bez kršenja takvih pravila kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH ne postoji.

Na taj način, zakonski opis djela po svojoj konstrukciji postaje opis blanketne prirode. Iz tog razloga, u presudi u kojoj se optuženik proglašava krivim zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, sud je dužan točno navesti koja je pravila međunarodnog prava optuženik prekršio. Na isticanja žalitelja o potrebi razlikovanja između međunarodnog i nemeđunarodnog oružanog sukoba treba ukazati na slijedeće: radnje navedene u čl. 120. st. 1. OKZRH sastoje se u osobito teškom, nečovječnom postupanju prema civilnom stanovništvu za vrijeme oružanog sukoba – povredom, prije svega, pravila međunarodnog prava (koja su u većoj mjeri preuzeta iz Rimskog statuta – kao svojevrsne kodifikacije običajnog međunarodnog prava), a u praksi Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, u predmetu K. (IT-97-25-A od 15. ožujka 2002. godine) zauzeto je stajalište da „Ženevske konvencije i Dopunski Protokoli zabranjuju prisilna raseljavanja u kontekstu oružanog sukoba bilo da je on unutrašnji ili međunarodni“.

Isto tako, u predmetu K. (IT-99-33 od 2. kolovoza 2001. godine) u okviru općih razmatranja Sud je razgraničio pojmove „deportacije“ i „prisilnog premještanja“ na način da se prema deportaciji odredio kao nedobrovoljnoj i nezakonitoj evakuaciji pojedinaca izvan granica države, dok se raseljavanje odnosi na evakuaciju pojedinaca unutar države. Međutim, sud je sam ukazao da ovakvo razlikovanje ne utječe na osudu takvog postupanja u međunarodnom humanitarnom pravu jer prisilno premještanje civilnog stanovništva unutar ili izvan državnih granica – predstavlja uvijek kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava, a što se posebno odnosi na kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Iz gore navedenih razloga Vrhovni sud Republike Hrvatske smatra da prvostupanjski sud nije povrijedio kazneni zakon jer „blanketnom podlogom“ kaznenog djela zbog kojeg je opt. V. D. proglašen krivim nije povrijeđen kazneni zakon, barem ne na način na koji to žalitelj ističe u žalbi.

Isto tako, nije u pravu žalitelj kada u žalbi ističe da je prvostupanjski sud osudio opt. V. D. na prestrogu kaznu.

Prema žalitelju, „učesće“ opt. V. D. u ostvarenju kaznenog djela, tj. njenoj posljedici, bilo je takvo, da bi se i blažom kaznom ostvarile svrhe kažnjavanja.

Suprotno tvrdnjama žalitelja, prema mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, prvostupanjski sud osudio je opt. V. D. na adekvatnu kaznu, dao je valjane razloge (na str. 9-10. pobijane presude) o svim okolnostima iz čl. 56. KZ-a, te iste razloge prihvaća i Vrhovni sud Republike Hrvatske, i na iste upućuje žalitelja.

Na žalbu državnog odvjetnika

U odnosu na opt. V. D.
(osuđujući dio pobijane presude)

Nije u pravu državni odvjetnik kada u žalbi ističe da je prvostupanjski sud osudio opt. V. D. na preblagu kaznu. Kako državni odvjetnik u žalbi ističe samo one okolnosti koje je prvostupanjski sud cijenio ispravno kao olakotne okolnosti, a državni odvjetnik u žalbi samo općenito ukazuje na društvenu opasnost počinjenog kaznenog djela, državni odvjetnik upućuje se na razloge prvostupanjskog suda, te razloge iznesene u ovoj presudi, a povodom žalbe samog opt. V. D..

U odnosu na opt. Z. K.
(oslobađajući dio pobijane presude)

Nije u pravu državni odvjetnik kada u žalbi tvrdi da je prvostupanjski sud u odnosu na opt. Z. K. pogrešno utvrdio činjenično stanje.

Prema državnom odvjetniku, prvostupanjski sud je nekritički ocijenio obranu opt. Z. K. jer, prema državnom odvjetniku, „...osoba koja je član teritorijalne obrane u E.... osoba koja je morala znati što će se događati u D.... takva osoba jako dobro zna što čini i u čemu sudjeluje...“. Bez obzira na navode državnog odvjetnika o „neživotnosti“ obrane opt. Z. K., Vrhovni sud Republike Hrvatske također smatra da nije sa izvjesnošću utvrđeno da je opt. Z. K. ostvario obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, te da je i prema mišljenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, trebalo osloboditi od optužbe, a po čl. 354. toč. 3. ZKP kao što je to pravilno učinio i prvostupanjski sud.

Kako razlozi žalbi opt. V. D. i državnog odvjetnika nisu osnovani, te kako ispitivanjem pobijane presude nisu uočene povrede na koje Vrhovni sud Republike Hrvatske pazi po službenoj dužnosti, trebalo je na temelju čl. 387. ZKP, odlučiti kao u izreci ove presude.

U Zagrebu, 4. veljače 2009. godine

Zapisničar:

Martina Slunjski, v.r.

Predsjednica vijeća:

Senka Klarić-Baranović, v.r.